

ימי עיון בתנ"ך תשע"ח

שם השיעור (שיעור מס' 59)

שם המרצה (חזי כהן hhcohen4@gmail.com)

ירמיהו וצדקיהו מלך ונביא בצל חורבן

1. ירמיהו ל"ד א-ז; נבואה לצדקיהו - מבנה קונצנטרי:

א. מלחמה - (א) הדבר אשר היה אל ירמיהו מאת ה' ונבוכדנאצר מלך בבל וכל חילו וכל ממלכות ארץ ממשלתו וכל העמים נלחמים על ירושלים ועל כל עריה

ב. דיבור אלוהי: הוראה לדבר - לאמר: (ב) כה אמר ה' אלהי ישראל הלך ואמרתי אל צדקיהו מלך יהודה ואמרתי אליו כה אמר ה'

ג. גורל העיר בשריפה - הנני נתן את העיר הזאת ביד מלך בבל ושרפה באש:

ד. גורל המלך - (ג) ואתה לא תמלט מידו כי תפש תתפש ובדודו תננתו ועיניך את עיני מלך בבל תראינה ופיהו את פיך ודבר ובבל תבוא: (ד) אך שמע דבר ה' צדקיהו מלך יהודה כה אמר ה' עליך לא תמות בחרב: (ה) בשלום תמות

ג. גורל גופת המלך בשריפה וכמשרפות אבותיך המלכים הראשנים אשר היו לפניך בן ישרפו לך והוי אדון יספדו לך כי דבר אני דברתי נאם ה':

ב. דיבור אלוהי; ביצוע - (ו) וידבר ירמיהו הנביא אל צדקיהו מלך יהודה את כל הדברים האלה בירושלים:

א. מלחמה - (ז) וחיל מלך בבל נלחמים על ירושלים ועל כל ערי יהודה הנותרות אל לכיש ואל עזקה כי הנה נשאר בוערי יהודה ערי מבצר:

2. הנבואה ליהויקים לעומת הנבואה לצדקיהו:

על יהויקים - ירמיהו כ"ב	על צדקיהו - ירמיהו לד
(יח) לכן כה אמר ה' אל יהויקים בן יאשיהו מלך יהודה לא יספדו לו הוי אחי והוי אחות לא יספדו לו הוי אדון והוי חזה:(יט) קבורת חמור יקבר סחוב והשלך מהלאה לשערי ירושלים:	(ד) אך שמע דבר ה' צדקיהו מלך יהודה כה אמר ה' עליך לא תמות בחרב:(ה) בשלום תמות וכמשרפות אבותיך המלכים הראשנים אשר היו לפניך בן ישרפו לך והוי אדון יספדו לך כי דבר אני דברתי נאם ה':

ימי עיון בתנ"ך תשע"ח

3. שילוח העבדים בימי צדקיהו: דיני עבדים או דיני יובל?

דיני עבד עברי – דברים ט"ו	דרור צדקיהו - ירמיהו ל"ד
<p>(א) מקץ שבע שנים תעשה שמטה: (ב) פי ימכר לך אחיד העברי או העבריה ועבדך שש שנים ובשנה השביעית תשלחנו חפשי מעמך: (ג) וכי תשלחנו חפשי מעמך לא תשלחנו ריקם: (טו) וזכרת פי עבד היית בארץ מצרים ויפדך ה' אלהיך על כן אנכי מצוך את הדבר הזה היום: (יז) ואף לאמתך תעשה כן: (יח) לא יקשה בעינך בשלחך אתו חפשי מעמך כי משנה שכר שכיר עבדך שש שנים וברכך ה' אלהיך בכל אשר תעשה:</p>	<p>(ט) לשלח איש את עבדו ואיש את שפחתו העברי והעבריה חפשים לבלתי עבד בם ביהודי אחיהו איש...: (יג) כה אמר ה' אלהי ישראל אנכי פרתי ברית את אבותיכם ביום הוצאי אותם מארץ מצרים מבית עבדים לאמר: (יד) מקץ שבע שנים תשלחו איש את אחיו העברי אשר ימכר לך ועבדך שש שנים ושלחתו חפשי מעמך: (טו) ותשבו אתם היום ותעשו את הישר בעיני לקרא דרור איש לרעהו ותכרתו ברית לפני בבית אשר נקרא שמי עליו: (טז) ותשבו ותחלו את שמי ותשבו איש את עבדו ואיש את שפחתו אשר שלחתם חפשים לנפשם ותכבשו אתם להיות לכם לעבדים ולשפחות: (יז) לכן כה אמר ה' אתם לא שמעתם אלי לקרא דרור איש לאחיו ואיש לרעהו</p>

דיני יובל – ויקרא כ"ה	דרור צדקיהו - ירמיהו ל"ד
<p>(י) וקראתם דרור בארץ... (לח) אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים לתת לכם את ארץ כנען להיות לכם לאלהים: (לט) וכי ימוך אחיד עמך ונמכר לך... (מב) כי עבדי הם אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים... (מד) ועבדך ואמתך... (מו) ובאחיכם בני ישראל איש באחיו (נה) כי לי בני ישראל עבדים הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים אני ה' אלהיכם:</p>	<p>(ח) לקרא להם דרור: (ט) לשלח איש את עבדו ואיש את שפחתו העברי והעבריה חפשים לבלתי עבד בם ביהודי אחיהו איש...: (יג) ביום הוצאי אותם מארץ מצרים מבית עבדים לאמר: (יד) מקץ שבע שנים תשלחו איש את אחיו העברי אשר ימכר לך... (טו) לקרא דרור... (טז) איש את עבדו ואיש את שפחתו... לעבדים ולשפחות: (יז) אתם לא שמעתם אלי לקרא דרור איש לאחיו ואיש לרעהו</p>

ימי עיון בתנ"ך תשע"ח

4. מה ניתן ומה לא ניתן "ביום הוצאי אותם מארץ מצרים"?

ירמיהו ל"ד	ירמיהו ז
(יג) כה אמר ה' אלהי ישראל	(כא) כה אמר ה' צבאות אלהי ישראל עלותיכם ספו על זבחיכם ואכלו בשר:
אנכי כרתי ברית את אבותיכם	(כב) כי לא דברתי את אבותיכם ולא צויתים
ביום הוצאי אותם מארץ מצרים מבית עבדים	ביום הוצאי אותם מארץ מצרים

5. "ביום הוצאי אותם מארץ מצרים" – תקופת מתן תורה

- א. ירמיהו פרק יא ג: ואמרת אליהם כה אמר ה' אלהי ישראל ארוך האיש אשר לא ישמע את דברי הברית הזאת: אשר צויתי את אבותיכם ביום הוצאי אותם מארץ מצרים מכור הברזל לאמר שמעו בקולי ועשיתם אותם ככל אשר אצוה אתכם והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלהים:
- ב. ירמיהו פרק לא לא: לא כברית אשר כרתי את אבותם ביום החזיקי בידם להוציאם מארץ מצרים אשר קמה הפרו את בריתי ואנכי בעלתי בם נאם ה':

6. גורלו של צדקיהו (ירמיהו ל"ט):

(ט) ויתפשו את המלך ויעלו אתו אל מלך בבל ורבלתה בארץ חמת וידבר אתו משפטים: (י) וישחט מלך בבל את בני צדקיהו לעיניו וגם את כל שרי יהודה שחט ברבלתה: (יא) ואת עיני צדקיהו עור ויאסרהו בנחשתים ויבאהו מלך בבל ויתנהו בבית בית הפקדת עד יום מותו: (נ"ב ט-יא).

* צדקיהו אכן נתפש והובא לבבל ולא הוצא להורג על ידי נ"נ (השימוש הדומה במילים תפ"ש; בו"א; דב"ר).

* כנגד ההבטחה למפגש טעון של עין בעין ללא אלימות "ועיניך את עיני מלך בבל תראינה ופיהו את פיך ידבר ובבל תבוא" (ל"ד ג), הרי שבפועל בניו נרצחו לנגד עיניו ועיוורו את עיניו שלו "וישחט מלך בבל את בני צדקיהו ברבלה לעיניו ואת כל חרי יהודה שחט מלך בבל: ואת עיני צדקיהו עור ויאסרהו בנחשתים לביא אתו ברבלה" (נ"ב י-יא).

* כנגד הקביעה שימות בשלום ומתוך כבוד בשלום תמות (ל"ד ה) הרי שהוא שהיה אסיר ועיוור בכלאו "עד יום מותו" (נ"ב יא).